

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

**ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
МІСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА імені О. М. БЕКЕТОВА**

**ПРОГРАМА
НОРМАТИВНОЇ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ**

«ОПТИМІЗАЦІЙНІ МЕТОДИ І МОДЕЛІ»

підготовки бакалавр

напряму 6.030504 «Економіка підприємства»

Харків
ХНУМГ
2014 рік

РОЗРОБЛЕНО ТА ВНЕСЕНО:

Харківським національним університетом міського господарства
імені О. М. Бекетова

РОЗРОБНИК ПРОГРАМИ:

д.т.н., проф. В. І. Торкатюк

Обговорено та рекомендовано до видання Вченою радою університету, як тимчасово діюче до затвердження Президією Науково-методичної комісії з напряму підготовки 6.030504 «Економіка підприємства».

Протокол № 1 від «30» серпня 2013 року.

ВСТУП

Програма вивчення нормативної навчальної дисципліни «**Оптимізаційні методи і моделі**» складена відповідно до освітньо-професійної програми підготовки бакалавр напряму 6.030504 «Економіка підприємства».

Предметом вивчення навчальної дисципліни є методологія та інструментарій побудови і розв'язування детермінованих оптимізаційних задач.

Міждисциплінарні зв'язки:

Перелік дисциплін, на які безпосередньо спирається вивчення даної дисципліни	Перелік дисциплін, вивчення яких безпосередньо спирається на дану дисципліну
Вища математика Теорія ймовірностей і математична статистика	Економічний аналіз Обґрунтування господарських рішень і оцінювання ризиків Планування и контроль на підприємстві

Програма навчальної дисципліни складається з таких змістових модулів:

Модуль. Оптимізаційні методи і моделі

ЗМ 1. Сутність і задачі економіко-математичного моделювання (1/36).

ЗМ 2. Оптимізаційні економіко-математичні моделі (1/36).

ЗМ 3. Аналіз та управління ризиком в економіці (1/36).

ЗМ 4. Економетричні моделі (1/36).

1. Мета та завдання навчальної дисципліни

1.1. Метою викладання навчальної дисципліни «Оптимізаційні методи і моделі» є формування системи знань з методології та інструментарію побудови і використання різних типів економіко-математичних моделей для прийняття оптимальних рішень в умовах ринкової економіки.

1.2. Основними завданнями вивчення дисципліни «Оптимізаційні методи і моделі» є вивчення основних принципів та інструментарію постановки задач, побудови економіко-математичних моделей, методів їх розв'язування та аналізу з метою використання в економіці.

1.3. Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студенти повинні знати :

- основні категорії, поняття, теореми та задачі, необхідні при застосуванні економіко-математичних методів;
- методи лінійного, цілочислового, нелінійного та динамічного програмування, основи теорії ігор;
- методологію та інструментарій побудови і розв’язування оптимізаційних задач;
- програмне забезпечення при розв’язанні економіко-математичних задач на ПЕОМ.

вміти :

- формулювати економіко-математичні моделі;
- здійснювати розв’язання економічних задач за допомогою математичних методів;
- аналізувати математичний розв’язок задач для прийняття оптимальних рішень в умовах ринкової економіки та конкуренції.

На вивчення навчальної дисципліни відводиться 144 години/ 4 кредити ECTS.

2. Інформаційний обсяг навчальної дисципліни

Модуль. Оптимізаційні методи і моделі

ЗМ 1. Сутність і задачі економіко-математичного моделювання

Тема 1. Концептуальні аспекти математичного моделювання економіки.

Тема 2. Поняття оптимізаційних задач і оптимізаційних моделей.

Тема 3. Лінійне програмування.

Тема 4. Теорія двоїстості і двоїсті оцінки в аналізі розв’язків лінійних оптимізаційних моделей.

ЗМ 2. Оптимізаційні економіко-математичні моделі

Тема 5. Аналіз лінійних моделей економічних задач.

Тема 6. Транспортна задача.

Тема 7. Цілочислові задачі лінійного програмування. Основні методи їх розв’язання і аналізу.

Тема 8. Задачі нелінійного програмування. Основні методи їх розв'язання і аналізу.

ЗМ 3. Аналіз та управління ризиком в економіці

Тема 9. Поняття економічного ризику. Класифікація, методи оцінки і управління.

Тема 10. Прийняття рішень в умовах невизначеності й ризику.

Тема 11. Критерії оптимальності в умовах повної невизначеності.

Тема 12. Система показників кількісної оцінки ступеня ризику.

ЗМ 4. Економетричні моделі

Тема 13. Принципи побудови економетричних моделей.

Тема 14. Методи побудови загальної лінійної моделі.

Тема 15. Мультиколінеарність і її вплив на оцінки параметрів моделі.

Тема 16. Узагальнений метод найменших квадратів.

Тема 17. Економетричні моделі динаміки.

3. Рекомендована література

1. Ачкасов А. Є. Конспект лекцій з курсу «Економіко-математичне моделювання» (для студентів 3 курсу заочної форми навчання бакалаврів за галуззю знань 0305 «Економіка і підприємництво», напрями підготовки 6.030504 «Економіка підприємства», 6.030509 «Облік і аудит») / А. Є. Ачкасов, О. О. Воронков; Харк. нац. акад. міськ. госп-ва. – Х.: ХНАМГ, 2011.– 204 с.

2. Березовський В.Є. Дослідження операцій. Практичний курс; Навч. Посіб./ В.Є. Березовський, М.М. Гузій, В.М.Дякон, Л.Є.Ковальов, М.О. Медведєва – Умань: видавництво «Сочінський». – 2011. – 238 с.

3. Бех О.В. Математичне програмування: Навчальний посібник / О.В. Бех, Т.А.Городня, А.Ф.Щербак. – Львів: «Магнолія 2006», 2007. – 200 с.

4. Бех О.В. Збірник задач з математичного програмування: Навчальний посібник / О.В. Бех, Т.А.Городня, А.Ф.Щербак. – Львів: «Магнолія 2006», 2007. – 200 с.

5. Гатаулин А. М. Математическое моделирование экономических процессов в сельском хозяйстве: Учебники и учебные пособия для студентов высших учебных заведений / Гатаулин А.М., Гаврилов Г.В. Сорокина Т.М., Филатов А.И., Кошелев В.М., Копенкин Ю.И., Пастернак П.П. Под ред. Гатаулина А.М. – М.: Агропромиздат, 1990. – 432 с.: ил.

6. Глущик М.М. Математичне програмування: Навчальний посібник / М.М. Глущик, І.М.Копич, О.С. Пенцак, В.М.Сороківський . – Львів: «Новий світ-2000», 2005.– 216 с.

7. Дякон В. М. Математичне програмування: Навчальний посібник / В.М.Дякон, Л.Е.Ковальов. За ред. В.М. Михайленка.– Київ: Вид-во Європ. Ун-ту, 2004. -500 с.

8. Івченко І.Ю. Математичне програмування: Навчальний посібник. – К.: Центр учбової літератури, 2007. – 232 с.

9. Катренко А.В. Дослідження операцій: Підручник. – Львів: «Магнолія Плюс», 2004. – 549 с.

10. Наконечний С.І. Математичне програмування: Навчальний посібник/ Наконечний С.І., Савіна С.С. – К.: КНЕУ, 2003. – 452 с.

11. Ульянченко О.В. Методи оптимізації в економіці: Навчальний посібник. – Харк. держ. аграр. ун-т ім. В.В. Докучаєва. – Харків, 2001. – 139с.

4. Форма підсумкового контролю успішності навчання – екзамен.

5. Засоби діагностики успішності навчання – завдання для практичних занять, комплекти завдань для модульних робіт, індивідуальні завдання, теми рефератів, контрольна робота.

Навчальне видання

Програма нормативної навчальної дисципліни

«Оптимізаційні методи і моделі»

підготовки бакалавр

напряму 6.030504 «Економіка підприємства»

Розробник: **ТОРКАТЮК** Володимир Іванович

В авторській редакції

Комп'ютерне верстання: *Н. Ю. Гаврилiна*

План 2013, поз. 196 а

Підп. до друку 11.10.2013 р.

Друк на ризографі

Тираж 1 пр.

Формат 60x84/16

Ум. друк. арк. 0,2

Зам. № 9469

Видавець і виготовлювач:

Харківський національний університет
міського господарства імені О. М. Бекетова,
вул. Революції, 12, Харків, 61002

Електронна адреса: rectorat@kname.edu.ua

Свідоцтво суб'єкта видавничої справи:

ДК №4064 від 12.05.2011 р.